Αιδώς - Αναίδεια (Ιερομόναχος Σάββας Αγιορείτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 7 Μαΐου, 2012

Ὁμιλία σὲ γονεῖς

Η ΑΙΔΩΣ (ΝΤΡΟΠΗ) ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΑΛΗΘΙΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Η ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΟΛΕΘΡΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ.

Μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, δι’ εὐχῶν τοῦ Γέροντος ἂς ποῦμε λίγα λόγια γιὰ τὴν αἰδῶ καὶ τὴν ἀναίδεια. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔλεγε: «Τώρα αὐτὸ εἶναι κυρίως γιὰ τὸ ὁποῖον πρέπει πολὺ νὰ κλαῖμε, ὅτι, ἐπειδὴ οἱ κακοὶ ἔγιναν πολλοί, τὰ κακὰ δὲν προκαλοῦν ντροπὴ σ’ ἐκείνους πού τὰ διαπράττουν». Ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. ἡ αἰδὼς εἶχε ἀρχίσει νὰ χάνεται διότι εἶχε πλεονάσει ἡ ἁμαρτία.

ΟΡΙΣΜΟΣ: Αἰδὼς εἶναι ἡ ντροπὴ ἡ συστολή. Τὸ ἀντίθετό της εἶναι ἡ ἀναίδεια δήλ. ἡ ἔλλειψη συστολῆς, ἡ ἀδιαντροπιά. «Ἡ πιὸ μεγάλη ἀπὸ ὅλες τὶς ἀρρώστειες στοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἡ ἀναίδεια» λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

1. ΣΤΟΝ ΘΡΟΝΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΘΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΑΙΔΩΣ, ΕΛΕΓΑΝ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΑΣ ΠΡΟΓΟΝΟΙ: Ὁ Σοφοκλῆς γράφει: «Ζηνὶ συνθακος θρόνων αἰδώς». Δηλ. στὸν ἴδιο θρόνο μὲ τὸν Θεὸ κάθεται ἡ αἰδώς. Ἔχει θεϊκὴ προέλευση. Εἶναι θεία ἐνέργεια.
2. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΙΔΟΥΣ: Σύμφωνα μὲ τὸν ἀββᾶ Ἰσαὰκ τὸν Σύρο ἡ αἰδώς: ΣΥΝΟΔΕΥΕΙ ΤΗΝ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗ. ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΣΕΜΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ «ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ». Ο ΤΑΠΕΙΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕΜΝΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΜΕΝΟΣ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ. Η ΑΙΔΩΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΗΘΟΥΣ ΤΟΥ.

Νὰ τί μᾶς διδάσκει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ: «Τὴν ταπεινοφροσύνη συνοδεύει ἡ σεμνότητα καὶ ἡ συναγωγὴ τοῦ ἑαυτοῦ: δηλαδή, ἡ καθαρότητα τῶν αἰσθήσεων, μετρημένη φωνή,

ταπεινὴ ὁμιλία, αὐτοσμίκρυνση, φτωχικὴ ἐνδυμασία, ὄχι ἀγέρωχο βάδισμα, βλέμμα ποὺ προσέχει κάτω, ὑπεραφθονία ἐλέους, δάκρυα πού ρέουν εὔκολα, μοναχικότητα τῆς ψυχῆς, συντετριμμένη καρδιά, ἀταραξία στὸν θυμό, μὴ σκορπισμένες αἰσθήσεις, λίγα ὑπάρχοντα, περιστολὴ κάθε ἀνάγκης, ἡ ἀντοχή, ἡ ὑπομονή, ἡ ἀφοβία, ἡ γενναιότητα τῆς καρδιᾶς ποὺ γεννιέται ἀπὸ τὸ μίσος γι' αὐτὴ τὴν πρόσκαιρη ζωή, ἡ ὑπομονὴ στὶς δοκιμασίες, συλλογισμοὶ βαρεῖς καὶ ὄχι ἐλαφροί, ἐξάλειψη λογισμῶν, φύλαξη τῶν μυστηρίων τῆς ἁγνότητας, ἡ αἰδώς, ἡ εὐλάβεια καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, τὸ νὰ ἡσυχάζεις συνεχῶς καὶ νὰ προβάλλεις πάντοτε τὴν ἄγνοια.»

3. Η ΑΙΔΩΣ ΔΟΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΕΟ ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΣ ΒΟΗΘΗΣΕΙ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΜΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ ΣΑΡΚΙΚΑ ΠΑΘΗ.

Λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης στὴν Κλίμακα (Λόγος 15ος περὶ Ἀγνείας). «Δὲν εἶναι θαῦμα τὸ νὰ μάχεται ὁ ἄϋλος τὸν ἄϋλο. Θαῦμα ὅμως εἶναι, ἀληθινὸ θαῦμα, τὸ νὰ κατανικήση τοὺς ἀΰλους ἐχθροὺς ὁ ὑλικὸς ἄνθρωπος, μαχόμενος ἐναντίον τους μὲ τὴν ἐχθρικὴ τούτη καὶ ἐπίβουλη ὕλη, δηλαδὴ τὸ σῶμα. Δείχνοντας καὶ ἐδῶ ὁ ἀγαθὸς Κύριος πολλὴ πρόνοια γιά μᾶς, ἐμπόδισε τὴν ἀναισχυντία τῶν γυναικῶν μὲ τὴν ἐντροπὴ σὰν μὲ χαλινάρι. Διότι ἂν μόνες τους ἔτρεχαν πρὸς τοὺς ἄρρενας, δὲν θὰ ἐσώζετο κανένας».

4. Η ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΑΙΔΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΗ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ.

Λέγει ὁ Ἀπ. Παῦλος: «Tim1 2.8.1 to Tim1 2.14.1 2.8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπω· ἐπαίροντας ὁσίους χείρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διὰ λογισμοῦ· 2.9 ὡσαύτως [καὶ] γυναίκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς· μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ· 2.10 ἀλλ´ ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν· δι´ ἔργων ἀγαθῶν. 2.11 γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· 2.12 διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω· οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός· ἀλλ´ εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. 2.13 Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη· εἶτα Εὔα· καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη· ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν. 2.15 σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας· ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

5. ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΝΑ ΑΦΗΝΟΥΝ ΣΑΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΠΟΛΛΗΝ ΑΙΔΩ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΟΛΛΑ ΧΡΗΜΑΤΑ.

Λέγει ὁ Πλάτωνας: «Παισὶν αἰδῶ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν δεῖ». Καὶ συνεχίζει: «Ὁ φρόνιμος νομοθέτης, πρέπει νὰ προτρέπει μᾶλλον οἱ πιὸ μεγάλοι νὰ ντρέπονται τοὺς νέους καὶ νὰ προσέχουν μήπως κανένας ἰδεῖ ἢ ἀκούσει κάποιον νὰ λέει κάτι αἰσχρό. Γιατί; Γιατί, ὅπου εἶναι ἀδιάντροποι καὶ ξετσίπωτοι ἡλικιωμένοι καὶ γέροι, ἀναγκαστικὰ καὶ οἱ νέοι θὰ εἶναι ἀναιδέστατοι καὶ πάρα πολὺ

ἀδιάντροποι». Ἔλεγε καὶ ὁ πατέρας τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος: «Κιθώνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή». Βγάζοντας τὸ ροῦχο ἡ γυναίκα πετάει ἀπὸ πάνω της καὶ τὴν αἰδῶ!

6. ΕΝΑ ΒΑΣΙΚΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΙΔΕΙΑ. ΤΗΝ ΘΕΩΡΕΙ ΑΡΕΤΗ. Η ΑΙΔΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΞΑΦΑΝΙΣΘΕΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ (ΤΗΣ ΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΤΡΙΩΜΕΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΗΘΟΣ ΚΑΙ ΔΟΓΜΑ). Θεωρεῖται ὑποκρισία, σεμνοτυφία, ταρτουφισμὸς κ.λ.π. Ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ αἰδὼς εἶναι πολὺ μεγάλη ἀρετή. Ἐνῶ...
7. ΜΕΓΙΣΤΟ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ «ΑΝΑΙΔΕΙΗ», Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΕΛΕΓΑΝ ΠΑΛΙ ΟΙ ΣΟΦΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΑΣ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΡΡΩΣΤΕΙΑ, ΤΟ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ ΠΑΘΟΣ ΜΑΣ. Λέγει ὁ Εὐριπίδης: Work #036 471 to Work #036 472 ἀλλ΄ ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων πασῶν· ἀναίδεια»
8. Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΙΔΟΥΣ (ΕΝΤΡΟΠΗΣ) ΔΗΛ. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΡΕΤΗ. ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΘΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥ. ΚΑΤΑΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΤΑ ΨΥΧΙΚΑ ΠΑΘΗ. Γράφει ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς γιὰ τὰ πάθη: «πρέπει νὰ κάνουμε λόγο καὶ γιὰ τὶς ψυχικὲς καὶ σωματικὲς κακίες, δηλαδὴ τὰ πάθη. Ψυχικὰ πάθη εἶναι ἡ λήθη, ἡ ραθυμία καὶ ἡ ἄγνοια. Ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ σκοτίζεται τὸ μάτι τῆς ψυχῆς, δηλαδὴ ὁ νοῦς, καὶ κυριεύεται ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα εἶναι: Ἀσέβεια, κακοδοξία, δηλαδὴ ἡ κάθε αἵρεση, βλασφημία, θυμός, ὀργή, πικρία, ὀξυθυμία, μισανθρωπία, μνησικακία, καταλαλιά, κατάκριση, λύπη χωρὶς λόγο, φόβος, δειλία, φιλονικία, ζήλια, φθόνος, κενοδοξία, ὑπερηφάνεια, ὑποκρισία, ψεῦδος, ἀπιστία, πλεονεξία, φιλοϋλία, ἐμπαθὴς προσκόλληση σὲ κάτι, σχέση μὲ γήινα πράγματα, ἀκηδία, μικροψυχία, ἀχαριστία, γογγυσμός, οἴηση, δολιότητα, ἀναίδεια, ἀναισθησία, κολακεία, ὑπουλότητα, εἰρωνεία, διβουλία, συγκατάθεση σὲ ἁμαρτήματα τοῦ παθητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, καὶ συνεχὴς μελέτη αὐτῶν, περιπλάνηση τῶν λογισμῶν, ἡ μητέρα τῶν κακῶν φιλαυτία καὶ ἡ ρίζα ὅλων τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία, κακοήθεια καὶ πονηρία.
9. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ (ΑΝΑΙΣΧΥΝΤΙΑ - ΑΔΙΑΝΤΡΟΠΙΑ) ΕΙΝΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑ: Λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Δὲν εἶναι τόσο κακὸ ἡ ἁμαρτία, ὅσο ἡ ἀδιαντροπιὰ πού ἀκολουθεῖ τὴν ἁμαρτία. Δὲν εἶναι τόσο φοβερὸ τὸ νὰ ἁμαρτάνει κανείς, ὅσο ἡ ἀναισχυντία καὶ ἡ ἀδιαντροπιὰ πού ἀκολουθεῖ τὴν ἁμαρτία».
10. Ο ΚΑΤ’ ΕΞΟΧΗΝ ΑΝΑΙΔΗΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ, ΓΙΝΕΤΑΙ ΟΛΟΦΑΝΕΡΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ, ΠΟΥ ΜΑΣ ΚΑΝΕΙ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΜΩΝ, ΠΟΥ ΜΑΣ ΥΠΟΒΑΛΛΕΙ. Δὲν μποροῦμε νὰ ἐμποδίσουμε τοὺς λογισμοὺς νὰ μὴν ἔλθουν, μποροῦμε, ὅμως, νὰ μὴ τοὺς δεχθοῦμε. Ὅπως δὲν μποροῦμε νὰ ἐμποδίσουμε τὰ κοράκια νὰ μὴν πετᾶνε ἀπὸ πάνω μας, μποροῦμε, ὅμως, νὰ τὰ ἐμποδίσουμε νὰ χτίσουν φωλιὰ πάνω στὰ κεφάλια μας. Ἂς παρακολουθήσουμε, ὅμως, γιὰ λίγο καὶ τὸν Μ. Βασίλειο στὸ θέμα τοῦ πολέμου αὐτοῦ. ”Πρέπει τὶς ἐπιθέσεις αὐτὲς νὰ τὶς ἀντιμετωπίζουμε μὲ

> ἐντατικὴ προσοχὴ καὶ ἐγρήγορσι, ὅπως ὁ ἀθλητὴς πού ἀποφεύγει τὶς λαβὲς τῶν ἀντιπάλων μὲ τὴ ἀκριβῆ προφύλαξι καὶ τὴν εὐελιξία τοῦ σώματος καὶ νὰ ἀναθέσουμε τὸ τέλος τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀποφυγὴ τῶν βελῶν στὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἄνωθεν βοήθεια. Καὶ ἂν ἀκόμη ὁ πονηρὸς ἐχθρὸς κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς ὑποβάλη τὶς πονηρὲς φαντασίες, ἡ ψυχὴ ἂς μὴ διακόψη τὴν προσευχή της καὶ ἂς μὴ νομίζη ὅτι εὐθύνεται γιὰ τὶς πονηρὲς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, καθὼς καὶ γιὰ τὶς φαντασίες τοῦ παραδόξου θαυματοποιοῦ.

Ἀντίθετα ἂς σκεφθῆ ὅτι οἱ σκέψεις αὐτὲς ὀφείλονται στὴν ἀναίδεια τοῦ ἐφευρέτου τῆς κακίας καὶ ἂς ἐπιτείνη τὴ γονυκλισία καὶ ἂς ἱκετεύη τὸν Θεὸ νὰ διαλυθῆ τὸ πονηρὸ διάφραγμα τῶν παραλόγων σκέψεων, ὥστε χωρὶς ἐμπόδια νὰ πλησίαση τὸν Θεό. Ἐάν, ὅμως, ἡ βλαβερὴ ἐπίδρασις τοῦ λογισμοῦ γίνη πιὸ ἔντονη ἐξ αἰτίας τῆς ἀναίδειας τοῦ ἐχθροῦ, δὲν πρέπει νὰ δειλιάζουμε, οὔτε νὰ ἀφήνουμε τὸν ἀγώνα μας στὴ μέση, ἀλλὰ νὰ ὑπομένουμε μέχρι τότε πού ὁ Θεὸς θὰ δεῖ τὴν ἐπιμονή μας καὶ θὰ μᾶς φώτισει μὲ τὴ χάρι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ἡ ὁποία τὸν μὲν ἐχθρὸ τρέπει σὲ φυγή, τὸν δὲ νοῦ μας τὸν γεμίζει μὲ θεῖο φῶς, ὥστε ὁ λογισμὸς νὰ λατρεύση τὸν Θεὸ μὲ ἀδιατάρακτη γαλήνη καὶ εὐφροσύνη”.

Γενικὰ οἱ πατέρες ἔχουν τρεῖς τρόπους ἀντιμετωπίσεως τῶν αἰσχρῶν λογισμῶν: α) Τὴν προσευχή, β) τὴν ἀντίρρησι καὶ γ) τὴν περιφρόνησι.

Λέγει καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης στὴν Κλίμακα (Λόγος 28ος Περὶ προσευχῆς): «Ὅταν βλέπης τὸν κύνα νὰ ἔρχεται (γιὰ νὰ σὲ ἀποσπάση μὲ κάποια πρόφασι ἀπὸ τὴν προσευχή), κυνήγα τον μὲ τὸ ὅπλο. Καὶ κάθε φορά πού γαυγίζει μὲ ἀναίδεια, μὴν ὑποχωρῆς».

11. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΔΑΙΜΟΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΗΡΡΕΙΑ. ΣΥΝΟΔΕΥΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑΛΑΙΠΩΡΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΧΕΙ.

Ὁ σεβαστὸς π. Ἐφραὶμ ὁ Κατουνακιώτης διηγεῖται τὰ ἑξῆς: «Δὲν εἶναι λοιπὸν τόσον νὰ κατακρίνεις ἕναν ξένο, ὅσον νὰ κατακρίνεις τὸν Γέροντά σου! Ἀλλοίμονό σου! Κατακρίνεις τὸν ἴδιο τὸν Θεό, νὰ ποῦμε! Μία φορὰ ἔφεραν ἕνα τσουβάλι μὲ πατάτες, κάτω εἰς τὸν ἀρσανά μας. Ἕναν ἀρχάριο ὑποτακτικὸ ποὺ εἶχα (τώρα δὲν εἶναι στὴ συνοδία μου) εἶπε ὅτι εἶναι κουρασμένος, καὶ δὲν θέλησε νὰ πάει νὰ τὸ φέρει. Πῆγα ἐγὼ τότε κάτω, γιὰ νὰ τὸ φέρω. Ὅταν ἔφθασα κάτω, ἦτο σταματημένο ἐκεῖ ἕνα κρὶς-κραφτ. Τοὺς ἔκανα νόημα, καὶ ἦρθαν πιὸ κοντά μου οἱ δύο κύριοι ποὺ ἦσαν μέσα. Ἦσαν καθηγηταὶ Πανεπιστημίου. «Γέροντα», λέει ὁ ἕνας, «μήπως γνωρίζετε τὸν πάπα-Ἐφραίμ, πού μένει ἐκεῖ ἐπάνω;» «Ἐγὼ εἶμαι», ἀπήντησα. Τότε ἐκεῖνος εἶπε: «Γέροντα, ἐσεῖς οἱ μοναχοὶ εἶσθε ὄντως μακάριοι, διότι ἐσεῖς ζεῖτε ἀκριβῶς μὲ συνέπεια τὴ χριστιανικὴ ζωή».

Ὅταν ἐπέστρεψα στὸ κελλί, λέω εἰς τὸν ὑποτακτικὸ τὸ περιστατικὸ μὲ τοὺς

καθηγητάς. Τότε λέει μὲ πολλὴ ἀναίδεια: «Ναί, ἐδῶ τούς διώχνεις, ὅταν ἔρχονται· κάτω ὅμως, μόλις κατεβαίνεις μόνος σου, τοὺς προσκαλεῖς». «Τί νὰ κάνω, παιδί μου, ἔτσι ἦλθε καὶ ἐνήργησα τὴν ὥρα ἐκείνη. Τώρα ἂς πᾶμε, νὰ κάνουμε κανένα κομποσχοίνι εἰς τὰ κελλιά μας. Ἂς κάνουμε μία ὥρα κομποσχοίνι». Ὅταν τελειώσαμε, ἔρχεται καὶ μὲ ἐρωτᾶ: Πόσα κομποσχοίνια ἔκανες;» «Τόσα», ἀπήντησα. «Σὲ μία ὥρα μόνον τόσα ἔκανες; Ἐγὼ ἔκανα περισσότερα, καὶ μποροῦσα νὰ κάνω κι ἀκόμη περισσότερα». Τὰ ἔλεγε δὲ αὐτὰ μὲ ἀναίδεια καὶ θράσος. Δὲν μίλησα καθόλου· πῆγα στενοχωρημένος εἰς τὸ κελλί μου· καὶ μόνο ποὺ δὲν ἔκλαιγα γιὰ τὴ συμπεριφορὰ αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ. Πῆγε ὁ ὑποτακτικός μου νὰ κοιμηθεῖ· ποῦ ὅμως νὰ κοιμηθεῖ· ἔντονη δαιμονικὴ ἐνέργεια. Ἔρχεται καταφοβισμένος εἰς τὸ κελλί μου καὶ μοῦ λέει: «Γέροντα, αὐτὸ καὶ αὐτό μοῦ συμβαίνει· σῶσε με». Τότε τοῦ εἶπα: «Αὐτὸ συμβαίνει ὅταν κανεὶς συμπεριφέρεται ἄσχημα εἰς τὸν Γέροντα καὶ τὸν λυπεῖ». Τοῦ διάβασα τότε μία εὐχὴ καὶ τοῦ ἔφυγαν ὅλα· ὅλη ἡ δαιμονικὴ ἐνέργεια. Κατόπιν πῆγε καὶ κοιμήθηκε ἥσυχος».’

12. ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ ΚΥΡΙΕΥΕΙ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΥΡΙΕΥΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΙΛΗΔΟΝΙΑ. ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΦΙΛΗΔΟΝΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΓΕΜΑΤΟ ΑΝΑΙΔΕΙΑ.

Σημειώνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης στήν Κλίμακά του (Λόγος ΙΕ΄, Περί ἀγνείας): Σ΄ ἐκείνους πού εἶναι ἔκδοτοι στὶς ἡδονὲς παρατηρεῖται, ὅπως μοῦ διηγήθηκε κάποιος ἀπ΄ αὐτοὺς πού τὰ ἐδοκίμασε, μετὰ τὴν ἀνάνηψί του, μία αἴσθησις ἔρωτος σωμάτων, καὶ ἕνα πνεῦμα γεμάτο ἀναίδεια καὶ ἀπανθρωπιὰ θρονιασμένο αἰσθητὰ στὴν καρδιά. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα προξενεῖ στὸν πολεμούμενο ἄνθρωπο πόνο στὴν καρδιὰ πού τὸν καίει σὰν φλογερὸ καμίνι. Τὸν κάνει ἐπίσης νὰ μὴ φοβῆται τὸν Θεόν, νὰ μὴ λογαριάζη καθόλου τὴν μνήμη τῆς κολάσεως, νὰ βδελύσσεται τὴν προσευχή, καὶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς διαπράξεως τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὰ λείψανα ἀκόμη τῶν νεκρῶν νὰ τὰ θεωρῆ σὰν ξηροὺς λίθους. Τὸν κάνει ἐκτὸς ἑαυτοῦ καὶ ἔξω φρενῶν, μεθυσμένον συνεχῶς ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία σωμάτων λογικῶν ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων ζώων! Καὶ ἂν ὁ Θεὸς δὲν συντόμευε τὸν χρόνο τῆς κυριαρχίας του, δὲν θὰ σωζόταν καμμία ψυχὴ (πρβλ. Ματθ. κδ΄ 22)· καμμία ψυχὴ ποὺ ἔχει ἐνδυθῆ τὸ πήλινο αὐτὸ σῶμα, τὸ ἀναμεμειγμένο μὲ αἷμα καὶ ρυπαρὸ χυμό. Καὶ πῶς μπορεῖ νὰ εἶναι διαφορετικά, ἀφοῦ κάθε πράγμα ἀναζητεῖ μὲ σφοδρότητα ὅ,τι τοῦ εἶναι συγγενικό; Τὸ αἷμα ἀναζητεῖ τὸ αἷμα, τὸ σκουλῆκι τὸ σκουλῆκι, ὁ πηλὸς τὸν πηλό. Ἔτσι καὶ ἡ σάρκα τὴν σάρκα, ἔστω καὶ ἂν προσπαθοῦμε ἐμεῖς οἱ βιασταὶ τῆς φύσεως καὶ ἐρασταὶ τῆς οὐρανίου βασιλείας νὰ ἐξαπατήσουμε μὲ διάφορα τεχνάσματα τὴν ἀπατεώνα, δηλαδὴ τὴν σάρκα».

13. Η ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΟΙΚΕΙΟΤΗΤΑ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΙΔΕΙΑ.

Γράφει ὁ Δ. Φαρασιώτης γιὰ τὶς συναντήσεις του μὲ τὸν π. Παΐσιο: «Κι ὅμως... ὅταν

βρισκόμουν μὲ τὸν γέροντα, πολλὲς φορὲς ἡ ἁπλὴ καὶ ἀνεπιτήδευτη συμπεριφορά του, ἡ γεμάτη καλοσύνη καὶ χιοῦμορ, μὲ παρέσερνε στὴν οἰκειότητα. Ἀπὸ τὴν οἰκειότητα κατρακυλοῦσα στὴν ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος, καὶ ἄνοιξα τὸ στόμα μου μὲ ὅλη τὴν ἀναισθησία καὶ τὴ χαζομάρα μου καὶ εἶπα. – Γέροντα, πές μου γιὰ τὸν Θεό, μίλησέ μου, πῶς εἶναι; Ὁ γέροντας δὲ μίλησε κι ἐγὼ ἐξακολουθοῦσα νὰ ὁδηγῶ, σὲ στροφὲς μάλιστα πάνω στὸ βουνό.»

14. Η ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΣΜΙΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΙΔΕΙΑ.

Λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ: «Μὲ τὴν εὕρεση τῆς κοσμικῆς σοφίας γεμίζει ἡ ψυχὴ α) ἀπὸ ὑπερηφάνεια, β) ἀπὸ ταραχὴ νοῦ, γ) ἀπὸ ἀναίδεια καὶ δ) ἀπὸ ἔπαρση!...»

15. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΣΥΝΟΔΕΥΕΙ ΤΗΝ ΑΠΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

«Εἶπε ἕνας ἐρημίτης. Ἂν ὅσα χρωστᾶς σ` αὐτὴν τὴν ζωὴ τὰ ξεπληρώσεις, τότε σώζεσαι. Ἂν φᾶς ὅμως καὶ καμία παραπάνω, παίρνεις καὶ κανένα φράγκο παραπάνω. Ἂν φάει κάποιος ξύλο ἄδικα, τότε ἔχει καθαρὸ μισθό. Πολλὲς φορὲς δηλαδή, ἀνθρώπους μὲ πολλὴ καλὴ ζωὴ συμβαίνει νὰ τοὺς βρίσκουν τὰ χειρότερα. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει, γιατί ἐπιτρέπει; Ἂς φέρω ἕνα καλὸ παράδειγμα. Εἶναι μία πολλὴ καλὴ οἰκογένεια. Καὶ ὁ ἄνδρας πολὺ καλὸς καὶ ἡ γυναίκα πολὺ καλὴ καὶ τὰ παιδάκια πολὺ καλά. Ὅλοι ἐκκλησιάζονται, κοινωνοῦν κ.λ.π. Γιὰ μία στιγμὴ περνᾶ ἕνας μεθυσμένος ἢ τρελός, χτυπάει τόν οἰκογενειάρχη καὶ τὸν σκοτώνει.

Στὰ καλὰ καθούμενα. Μετά, ὅσοι ἄνθρωποι εἶναι ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ τὸν Θεό, λένε. Για δὲς τον. Βλέπετε; Πηγαίνει μὲ τὸν σταυρὸ στὸ χέρι γιὰ αὐτὸ τὸ ἔπαθε. Αυτό εἶναι ἀναίδεια. Ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ παθαίνουν καὶ ἄνθρωποι χωρὶς νὰ φταῖνε καθόλου, γιὰ νὰ δίνει τὴν εὐκαιρία στοὺς τελείους ἀναιδεῖς νὰ λένε ὅ,τι εἶπε καὶ ὁ καλὸς ληστής. Τί βλέπουμε στοὺς δύο ληστές; Ὁ ἕνας ἔβρισε τὸν Χριστό, ἂν εἶσαι Θεὸς κατέβα κάτω κ.λ.π. λέει ὁ ἄλλος. Δὲν φοβᾶσαι τὸν Θεό; Ἐμεῖς δικαίως ταλαιπωρούμαστε. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔκανε τίποτα. Δὲν φοβᾶσαι τὸν Θεό; Δηλαδή, γιὰ νὰ δώσει ὁ Θεὸς τὴν εὐκαιρία στοὺς ἀναιδεῖς νὰ συνέλθουν, ἐπιτρέπει νὰ πάθουν μερικοί, χωρὶς νὰ φταῖνε».

16. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΠΗΓΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΓΩΙΣΜΟ:

Ἔλεγε ὁ π. Παΐσιος: Ὑπάρχουν μητέρες πού, ἂν διαπιστωθῆ κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνη ὅτι τὸ παιδάκι ποὺ θὰ γεννήσουν θὰ εἶναι ἀνάπηρο ἢ διανοητικὰ καθυστερημένο, κάνουν ἔκτρωση καὶ τὸ σκοτώνουν. Δὲν σκέφτονται ὅτι καὶ αὐτὸ ἔχει ψυχή. Πόσοι πατέρες ἔρχονται καὶ μοῦ λένε: «Τὸ δικό μου τὸ παιδὶ νὰ εἶναι σπαστικό; Γιατί νὰ τὸ κάνη ἔτσι ὁ Θεός; Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἀντέξω». Πόση ἀναίδεια πρὸς τὸν Θεὸ ἔχει αὐτὴ ἡ

ἀντιμετώπιση, πόσο πεῖσμα, πόσο ἐγωισμό. Αὐτοί, νὰ τοὺς βοηθήση ὁ Θεός, νὰ γίνουν χειρότεροι. Κάποτε ἦρθε στὸ Καλύβι μὲ τὸν πατέρα του ἕνας φοιτητὴς ποὺ εἶχε πάθει τὸ μυαλό του ἀπὸ λογισμοὺς καὶ τοῦ εἶχαν κάνει ἠλεκτροσόκ. Τὸ καημένο εἶχε στριμωχθῆ πολὺ ἀπὸ τὸ σπίτι του. Εἶχε καὶ μία εὐλάβεια! Ἔκανε μετάνοιες καὶ χτυποῦσε τὸ κεφάλι του κάτω στὸ χῶμα. «Μήπως λυπηθῆ τὸ χῶμα ὁ Θεός, ἔλεγε, καὶ λυπηθῆ καὶ ἐμένα ποὺ τὸ χτύπησα». Δηλαδὴ μήπως λυπηθῆ ὁ Θεὸς τὸ χῶμα ποὺ πόνεσε ἀπὸ τὸ δικό του χτύπημα καὶ λυπηθῆ κι ἐκεῖνον.

Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση! Αἰσθανόταν τὸν ἑαυτὸ του ἀνάξιο. Ὅποτε ζοριζόταν, ἐρχόταν στὸ Ὄρος. Τοῦ τακτοποιοῦσα τοὺς λογισμούς, περνοῦσε ἕναν-δύο μῆνες καλὰ καὶ ὕστερα πάλι τὰ ἴδια. Ὁ πατέρας του δὲν ἤθελε νὰ βλέπουν οἱ γνωστοί τους τὸ παιδί, γιατί θιγόταν ἡ ὑπόληψή του. Ὑπέφερε ἀπὸ τὸν ἐγωισμό του. «Ἐκτίθεμαι στὸν κόσμο μὲ τὸν γιό μου», μοῦ εἶπε. Μόλις τὸ ἀκούει τὸ παιδί, τοῦ λέει: «Βρέ, νὰ ταπεινωθῆς. Ἐγὼ εἶμαι τρελὸς καὶ κινοῦμαι ἄνετα. Θὰ μὲ βάλης σὲ καλούπια; Νὰ ξέρης ὅτι ἔχεις ἕνα τρελὸ παιδὶ καὶ νὰ κινῆσαι ἄνετα. Ὁ μόνος εἶσαι πού ἔχεις τρελὸ παιδί;» Σκέφθηκα: «Ποιὸς εἶναι τώρα ἀπὸ τοὺς δύο τρελός;» Βλέπετε ποῦ ὁδηγεῖ πολλὲς φορὲς ὁ ἐγωισμός; Νὰ θέλη ὁ πατέρας ἀκόμη καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ παιδιοῦ του!

Καὶ στὸν κόσμο ὅταν ἤμουν, γνώριζα ἕναν καθυστερημένο διανοητικά, ποὺ οἱ συγγενεῖς του, ὅταν πήγαιναν κάπου μὲ καμιὰ συντροφιά, δὲν τὸν ἔπαιρναν μαζί τους, γιὰ νὰ μὴ ντροπιασθοῦν! Καὶ ἐμένα μὲ κορόιδευαν, ἐπειδὴ καταδεχόμουν νὰ συζητάω μαζί του. Ἐγὼ ὅμως τὸν εἶχα σὲ καλύτερη θέση στὴν καρδιά μου ἀπὸ ὅ,τι ἐκείνους». Ἡ ἀναίδεια εἶναι δαιμονικὴ ἰδιότητα καὶ κυοφορεῖ τὴν ἀναλγησία καὶ τὴν ἀμετανοησία (π. Παΐσιος).

17. Η ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ:

Ἔλεγε ὁ π. Παΐσιος: Καὶ δίκαιο νὰ ἔχη κανείς, ὅταν πάη νὰ δικαιώση τὸν ἑαυτό του, πάλι ἀνάπαυση δὲν ἔχει, πόσο μᾶλλον νὰ μὴν ἔχη δίκαιο καὶ νὰ δικαιολογεῖ τὴν πτώση του μὲ ἀναιδέστατο τρόπο. Γι’ αὐτό, ὅσο μποροῦμε, νὰ προσέχουμε τὴν ἀναίδεια καὶ τὴν περιφρόνηση ὄχι μόνον πρὸς τὰ θεῖα ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πλησίον μας, διότι εἶναι εἰκόνα Θεοῦ. Οἱ ἀναιδεῖς ἄνθρωποι βρίσκονται στὸ πρῶτο στάδιο τῆς βλασφημίας κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐκεῖνοι ποὺ περιφρονοῦν τὰ θεῖα βρίσκονται στὸ δεύτερο, καὶ στὸ τρίτο βρίσκεται ὁ διάβολος». Ὁ κάθε ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἔλλειψη σεβασμοῦ στὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο εἶναι ἔλλειψη σεβασμοῦ στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Βρίζοντας τὸν συνάνθρωπο, βρίζουμε τὸν Θεό, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πού ἔχει μέσα του.

18. Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΝΙΚΗΣΕΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΝ ΦΙΛΗΔΟΝΙΑ. ΑΥΤΟ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΝΗΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥΣ ΚΟΠΟΥΣ.

Σημειώνει πάλι ὁ ἅγιος Ἰωάννης στήν Κλίμακά του (Λόγος Ιε΄, Περί Ἀγνείας): Ὅσοι δὲν ἐδοκίμασαν τὸν πόλεμο πού προανέφερα (δηλ. τῆς σάρκας) εἶναι μακάριοι. Ἂς παρακαλοῦμε ὥστε νὰ σωθοῦμε γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν δοκιμή του, διότι ἐκεῖνοι πού ἐγλύστρησαν μέσα σ΄ αὐτὸν τὸν βόθρο, πέφτουν πολὺ μακρυὰ ἀπὸ ὅσους ἀνεβαίνουν καὶ κατεβαίνουν τὴν οὐρανοδρόμο κλίμακα· καὶ γιὰ νὰ σηκωθοῦν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ πολλοὺς ἱδρῶτες καὶ αὐστηρότατη νηστεία.

19. ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ Η ΚΑΛΗ ΑΝΑΙΔΕΙΑ: ΟΤΑΝ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΑΠΕΛΠΙΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΜΑΡΤΙΕΣ ΤΟΥ ΑΛΛΑ ΚΑΤΑΦΕΥΓΕΙ ΜΕ ΚΑΛΗ ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΠΕΙΡΟΥΣ ΟΙΚΤΙΡΜΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΕΛΕΟΣ ΤΟΥ.

Σημειώνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης στήν Κλίμακά του (Λόγος Ε΄, Περί Μετανοίας) περιγράφοντας τήν ζωή τῶν ἁγίων καταδίκων στήν «φυλακή»: «...πολλὲς φορὲς καὶ μεταξύ τους (οἱ ἅγιοι κατάδικοι) ἀποροῦσαν καὶ ἔλεγαν: «Ἄραγε, ἀδελφοί, κατορθώνομε τίποτε; Ἄραγε ἐπιτυγχάνωμε αὐτὸ πού ζητοῦμε; Ἄραγε μᾶς δέχεται πάλι ὁ Θεός; Ἄραγε μᾶς ἀνοίγει τὴν θύρα»; Καὶ οἱ ἄλλοι ἀπαντοῦσαν: -«Ποιὸς ξέρει -ὅπως τὸ εἶπαν οἱ ἀδελφοί μας οἱ Νινευίτες- μήπως μεταμεληθῆ ὁ Κύριος καὶ μᾶς λυτρώση ἀπὸ τὴν μεγάλη ἔστω τιμωρία; (Ἰωνὰ γ΄ 9). Ἐμεῖς ὅμως ἂς πράξωμε ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμᾶς. Καὶ ἂν μὲν μᾶς ἀνοίξη, πολὺ καλά, εἰδεμὴ «εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός», ὁ ὁποῖος δίκαια μᾶς ἔκλεισε ἔξω. Πλὴν ὅμως ἂς ἐπιμείνωμε κτυπώντας μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας, καὶ ἴσως, βλέποντας τὴν πολλή μας ἀναίδεια καὶ ἐπιμονή, μᾶς ἀνοίξη ὁ Ἀγαθός». Ἂς ἐκβιάσουμε κατὰ κάποιον τρόπο, τὸν μακρόθυμο Κύριό Μας, ὅπως ἡ πτωχὴ χήρα μὲ τὴν ἐπαινετὴ ἀναίδεια, χωρὶς νὰ «ἐκκακοῦμεν» καὶ αὐτὸ φανερώνει ὅτι «πνεύματι περιπατοῦμεν» καὶ δὲν προσέχουμε στὶς σαρκικὲς ἐπιθυμίες.

20. ΣΤΙΣ ΠΤΩΣΕΙΣ ΜΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ Η «ΕΠΑΙΝΕΤΗ ΑΝΑΙΔΕΙΑ».

Λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης στὴν Κλίμακα (λόγος 25ος Περὶ Ταπεινοφροσύνης): «Ἄλλο εἶναι ἡ συντριβὴ καὶ ἄλλο ἡ ἐπίγνωσις καὶ ἄλλο ἡ ταπείνωσις. Ἡ συντριβὴ εἶναι γέννημα κάποιας πτώσεως, διότι ἐκεῖνος ποὺ πίπτει συντρίβεται καὶ ἵσταται στὴν προσευχὴ χωρὶς παρρησία καὶ μὲ ἐπαινετὴ ἀναίδεια, ἀκουμπώντας σὰν τσακισμένος στὴν ράβδο τῆς ἐλπίδος καὶ ἀποδιώκοντας μὲ αὐτὴ τὸν κύνα τῆς ἀπογνώσεως. Ἐπίγνωσις εἶναι ἡ ὀρθὴ γνῶσις τῶν μέτρων, στὰ ὁποῖα εὑρισκόμαστε, καθὼς καὶ ἡ ἀδιάκοπη μνήμη τῶν μικρῶν σφαλμάτων. Ταπείνωσις εἶναι ἡ νοερὰ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία φυλάσσεται ἀπὸ ὅσους τὴν ἀξιώθηκαν στοὺς μυστικοὺς θαλάμους τῆς ψυχῆς, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῆ μὲ λόγια.

21. ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ ΔΑΙΜΟΝΙΚΗ (ΑΙΔΩΣ) ΝΤΡΟΠΗ. ΜΑΣ ΤΗΝ ΒΑΖΕΙ ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΘΟΥΜΕ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΕΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΕΟ.

Σχετικὰ γράφει στὸ Γεροντικό: Ἐπισκεφθήκαμε κάποτε ἕναν ἀπὸ τοὺς πατέρες καὶ τὸν ρωτήσαμε: «Ἂν κάποιος, πού πειράζεται ἀπὸ ἕναν λογισμὸ καὶ βλέπει ὅτι

νικιέται, διαβάζει συχνὰ-πυκνὰ ὅσα εἶπαν οἱ πατέρες γιὰ τὸν λογισμὸ αὐτὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰ ἐφαρμόσει, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ κατορθώνη ἀπόλυτα, τί εἶναι προτιμότερο, νὰ φανερώση σὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς πατέρες τὸν λογισμό του ἢ νὰ προσπαθήση μόνος του νὰ ἐφαρμόση ὅσα διάβασε καὶ νὰ περιοριστῆ στὴν πληροφορία τῆς δικῆς του συνειδήσεως»; -«Ἔχει ὑποχρέωση», ἀπάντησε ὁ γέροντας, «νὰ φανερώση τὸν λογισμό του σὲ ἄνθρωπο πού θὰ μπορέσει νὰ τὸν ὠφελήση, καὶ νὰ μὴ βασιστῆ μόνο στὸν ἑαυτό του. Γιατί δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ βοηθήση τὸν ἑαυτό του, ὅταν μάλιστα ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τὰ πάθη. Νὰ τί συνέβη σὲ μένα ὅταν ἤμουνα νέος:

Εἶχα ἕνα ψυχικὸ πάθος πού μὲ νικοῦσε. Ἀκούγοντας λοιπὸν ὅτι ὁ ἀββᾶς Ζήνων εἶχε θεραπεύσει πολλούς, πού ἦταν σὲ παρόμοια κατάσταση, ἀποφάσισα νὰ πάω καὶ νὰ τοῦ μιλήσω. Ὁ σατανᾶς ὅμως μὲ ἐμπόδιζε, βάζοντάς μου τὴ σκέψη: «Ἀφοῦ ξέρεις τί πρέπει νὰ κάνης, ἐφάρμοσε ὅσα διαβάζεις, γιατί νὰ πᾶς καὶ νὰ ἐνοχλήσης τὸν γέροντα;» Κάθε φορά ποὺ ἀποφάσιζα, ὡστόσο, νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν γέροντα καὶ νὰ τοῦ μιλήσω, ὁ πόλεμος τοῦ πάθους ὑποχωροῦσε, μὲ τέχνασμα τοῦ πονηροῦ, γιὰ νὰ μὴν πάω. Καὶ ὅταν ἔπαιρνα τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν πάω, κυριευόμουνα πάλι ἀπὸ τὸ πάθος. Σ΄ αὐτὴ τὴν παγίδα μ΄ ἔριχνε πολὺ καιρὸ ὁ ἐχθρός, πού δὲν ἤθελε νὰ φανερώσω τὸ πάθος στὸν γέροντα. Ἀλλὰ καὶ πολλὲς φορές, ποὺ πῆγα ἀποφασισμένος νὰ τοῦ πῶ τὸν λογισμό μου, ὁ ἐχθρὸς δὲν μὲ ἄφηνε, γεννώντας μέσα στὴ καρδιά μου ντροπὴ καὶ λέγοντάς μου μυστικά: «Ἀφοῦ ξέρεις πῶς πρέπει νὰ θεραπευθεῖς, τί χρειάζεται νὰ μιλήσης σὲ κάποιον σχετικά; Ἄλλωστε ἐσὺ δὲν ἀδιαφορεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό σου. Ξέρεις τί εἶπαν οἱ Πατέρες». Αὐτά μοῦ ἔβαζε στὸν νοῦ ὁ ἀντίπαλος, γιὰ νὰ μὴ φανερώσω τὸ πάθος στὸν γιατρὸ καὶ θεραπευθῶ.

Ὁ γέροντας, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐνῶ καταλάβαινε ὅτι εἶχα λογισμούς, δὲν μοῦ ἔκανε παρατήρηση, περιμένοντας νὰ τοὺς φανερώσω ὁ ἴδιος. Μὲ δίδασκε μόνο γιὰ τὸν σωστὸ τρόπο ζωῆς, καὶ μὲ ἄφηνε νὰ φύγω. Κάποτε ὅμως, γεμᾶτος θλίψη, εἶπα μέσα μου: «Ὡς πότε, ταλαίπωρη ψυχή μου, δὲν θὰ θέλεις νὰ γιατρευθῆς; Ἄλλοι ἔρχονται στὸν γέροντα ἀπὸ μακριὰ καὶ θεραπεύονται, κι ἐσὺ δὲν ντρέπεσαι, νὰ ἔχεις κοντά σου τὸν γιατρὸ καὶ νὰ μὴ γίνεσαι καλά;» Ζεστάθηκε ἔτσι ἡ καρδιά μου καὶ εἶπα μέσα μου: «Ἂς πάω στὸν γέροντα, κι ἂν δὲν βρῶ κανέναν (ἄλλον) ἐκεῖ, θὰ καταλάβω πὼς εἶναι θέλημα Θεοῦ νὰ τοῦ ἀποκαλύψω τὸν λογισμό μου». Πράγματι, πῆγα καὶ δὲν βρῆκα κανέναν. Ὁ γέροντας, ὅπως συνήθιζε, μὲ νουθέτησε γύρω ἀπὸ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς καὶ γιὰ τὸ πῶς θὰ καθαρθεῖ κανεὶς ἀπ΄ τοὺς ρυπαροὺς λογισμούς. Ἐγὼ ἀπὸ ντροπὴ δὲν τοῦ φανέρωσα πάλι τίποτα, κι ἑτοιμαζόμουνα νὰ φύγω.

Σηκώθηκε, ἔκανε εὐχὴ καὶ μὲ ξεπροβόδιζε, βαδίζοντας μπροστά μου, ὡς τὴν ἐξώπορτα. Τὸν ἀκολουθοῦσα ἀπὸ κοντά, ἐνῶ μὲ βασάνιζαν οἱ λογισμοί: Νὰ μιλήσω ἢ νὰ μὴ μιλήσω στὸν γέροντα; Ἐκεῖνος στράφηκε, εἶδε πόσο βασανιζόμουν ἀπὸ τοὺς λογισμούς, μὲ χτύπησε στὸ στῆθος καὶ μοῦ εἶπε: «Τί ἔχεις; Ἄνθρωπος εἶμαι κι ἐγώ!». Μόλις εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, νόμισα πώς ἡ καρδιά μου ἀνοίχτηκε. Πέφτω μὲ τὸ πρόσωπο στὰ πόδια του, παρακαλώντας τὸν μὲ δάκρυα: «Ἐλέησε μέ!». -«Τί ἔχεις;»,

μοῦ λέει ὁ γέροντας.

-«Δὲν ξέρεις τί ἔχω;», ἀποκρίθηκα.

-«Ἐσὺ πρέπει νὰ τὸ πεῖς!», εἶπε ἐκεῖνος.

Τότε λοιπόν, μὲ πολλὴ ντροπή, τοῦ ἐξομολογήθηκα τὸ πάθος μου. Καὶ μοῦ λέει:

-«Γιατί ντρεπόσουνα νὰ μοῦ τὸ πεῖς τόσον καιρό; Δὲν εἶμαι κι ἐγὼ ἄνθρωπος; Θέλεις λοιπὸν νὰ σοὺ φανερώσω αὐτὸ πού ξέρω; Δὲν ἔχεις ἤδη τρία χρόνια, ποὺ ἔρχεσαι ἐδῶ μ΄ αὐτοὺς τοὺς λογισμούς, καὶ δὲν τοὺς ἀναφέρεις»; Τὸ ὁμολόγησα, κι ἔπεσα πάλι μπροστά του, παρακαλώντας τὸν:

-«Ἐλέησέ με, γιὰ τὸν Κύριο!».

-«Πήγαινε», μοῦ εἶπε, «μὴν παραμελεῖς τὴν προσευχή σου καὶ μὴν κατακρίνεις κανέναν».

Πῆγα πράγματι στὸ κελί μου καὶ ἀφοσιώθηκα μὲ ἐπιμέλεια στὴν προσευχή μου. Μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ γέροντα, ποτὲ πιὰ δὲν ἐνοχλήθηκα ἀπὸ τὸ πάθος ἐκεῖνο. Γιαυτό: δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστεύεται κανεὶς τὸν ἑαυτό του σὲ τίποτε, ἀλλὰ γιὰ ὅλα νὰ συμβουλεύεται τοὺς διακριτικοὺς πατέρες καὶ νὰ ἐξομολογεῖται καθαρὰ τὰ μυστικὰ τῆς καρδιᾶς του.

22. ΝΤΡΟΠΗ (ΑΙΣΧΟΣ) ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΑΜΑΡΤΑΝΗΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΟ ΝΑ ΜΕΤΑΝΟΕΙΣ.

Νὰ τί λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος στὸ λόγο του «Περὶ Μετανοίας»: «Ντροπὴ νὰ νιώθεις ὅταν ἁμαρτάνεις, μὴ ντρέπεσαι ὅταν μετανοεῖς. Κοίταξε τί σοῦ ἔκανε ὁ διάβολος. Ὑπάρχουν δύο πράγματα· ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ μετάνοια. Ἡ ἁμαρτία εἶναι τραῦμα· ἡ μετάνοια φάρμακο. Ὅπως ἀκριβῶς γιὰ τὰ σώματα ὑπάρχουν φάρμακα καὶ τραύματα, τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ· ὑπάρχουν τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἡ μετάνοια. Ἡ ἁμαρτία μέσα της ἔχει τὴν ντροπὴ· ἡ μετάνοια ἔχει τὸ θάρρος καὶ τὴν παρρησία. Θέλω νὰ μὲ ἀκούσης, σὲ παρακαλῶ, μὲ προσοχή, μήπως καὶ δὲν ἀντιληφθεῖς πῶς εἶναι ἡ τάξη τῶν πραγμάτων, καὶ χάσεις ἔτσι τὴν ὠφέλεια.

Πρόσεξε τί θὰ πῶ! Ὑπάρχει τὸ τραῦμα· ὑπάρχει καὶ τὸ φάρμακο. Ὑπάρχει ἡ ἁμαρτία· ὑπάρχει καὶ ἡ μετάνοια. Τὸ τραῦμα εἶναι ἡ ἁμαρτία· τὸ φάρμακο ἡ μετάνοια. Στὸ τραῦμα ὑπάρχει πῦον καὶ μόλυνση· ὑπάρχει ντροπὴ- ὑπάρχει χλεύη. Στὴ μετάνοια ὑπάρχει παρρησία- τὸ φάρμακο ἡ δύναμη νὰ καθαρίζει αὐτὸ ποὺ ἔχει μολυνθεῖ. Στὴν ἁμαρτία ὑπάρχει μόλυνση· ὑπάρχει ἐλευθερία· ὑπάρχει καθαρισμὸς τοῦ ἁμαρτήματος. Παρακολούθησε μὲ προσοχὴ τὰ λόγιά μου! Μετὰ τὴν ἁμαρτία ἔρχεται ἡ ντροπὴ· μετὰ τὴ μετάνοια ἀκολουθεῖ τὸ θάρρος καὶ ἡ παρρησία. Ἔδωσες προσοχὴ σ’ αὐτὸ πού εἶπα;

Αὐτὴ τὴν τάξη τῶν πραγμάτων τὴν ἀντέστρεψε ὁ διάβολος, καὶ ἔδωσε στὴν ἁμαρτία παρρησία, καὶ στὴ μετάνοια ἔδωσε ντροπή.

Δὲν πρόκειται νὰ φύγω ἀπὸ κοντά σας- θὰ μείνω ὡς ἀργὰ· μέχρι νὰ σᾶς ξεκαθαρίσω αὐτὸ τὸ θέμα. Ὀφείλω νὰ τηρήσω τὴν ὑπόσχεση ποὺ ἔχω δώσει. Μοῦ εἶναι ἀδύνατο ν' ἀφήσω ἀνοιχτὸ αὐτὸ τὸ θέμα καὶ νὰ φύγω. Ὑπάρχει λοιπὸν τραῦμα- ὑπάρχει καὶ φάρμακο. Τὸ τραῦμα ἔχει μέσα του τὴ μόλυνση· τὸ φάρμακο τὴν ἱκανότητα νὰ καθαρίζει αὐτὸ ποὺ εἶναι μολυσμένο. Εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρχει μέσα στὸ φάρμακο μόλυνση; Εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρχει μέσα στὸ τραῦμα γιατρειά; Δὲν ἔχει κάθε πράγμα τὴ δική του τάξη; Μήπως μπορεῖ ν' ἀλλάξει καὶ νὰ πάει αὐτὸ μ' ἐκεῖνο καὶ ἐκεῖνο μὲ τὸ ἄλλο; Ἀποκλείεται αὐτό.

Ἂς δοῦμε τώρα καὶ τὴ φύση τῶν ἁμαρτημάτων. Ἡ ἁμαρτία μέσα της ἔχει τὴν ντροπή, καὶ κλῆρος της εἶναι ἡ περιφρόνηση. ἡ μετάνοια μέσα της ἔχει παρρησία· μέσα της ἔχει τὴ νηστεία· καὶ κτῆμα τῆς μετάνοιας εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Γιατί, ὅπως λέει ἡ Γραφή:

«Λέγε τὶς ἀνομίες σου σὺ πρῶτος, γιὰ νὰ γίνεις δίκαιος» καὶ «Ὅποιος ἐλέγχει πρῶτος αὐτὸς τὸν ἑαυτό του, εἶναι δίκαιος». Γνωρίζοντας, λοιπόν, ὁ διάβολος πώς ἡ ἁμαρτία μέσα της ἔχει τὴν ντροπὴ κι αὐτὸ μπορεῖ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔλκεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία νὰ τὸν κρατήσει μακριά της· γνωρίζοντας ἀπὸ τὴν ἄλλη πὼς ἡ μετάνοια ἔχει τὴν παρρησία καὶ τὸ θάρρος μέσα της καὶ πὼς αὐτὸ μπορεῖ νὰ προσελκύσει στὴ μετάνοια αὐτὸν ποὺ θέλει νὰ μετανοήσει, ἀντέστρεψε τὴν τάξη τῶν πραγμάτων κι ἔδωσε στὴ μετάνοια ντροπή, ἐνῶ στὴν ἁμαρτία ἔδωσε τὸ θάρρος καὶ τὴν παρρησία. Κι ἀπὸ πού φαίνεται αὐτό; Θὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσω. Καταλαμβάνεται ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ μία ἐπιθυμία πονηρὴ καὶ δυνατὴ· καὶ τὴν ἀκολουθεῖ, ὅπως ἕνας αἰχμάλωτος· δὲν ντρέπεται· δὲν κοκκινίζει. Πράττει τὴν ἁμαρτία· ἴχνος ντροπῆς πουθενὰ· δὲν κοκκινίζει καθόλου. Ὅμως, γιὰ νὰ μετανοήσει, ντρέπεται. Μά, ἄνθρωπέ μου, ὅταν ἔπραττες τὴν ἁμαρτία δὲν ντρεπόσουν καὶ τώρα πού ἦρθες νὰ μετανοήσεις, τώρα ντρέπεσαι; Νιώθει ντροπὴ ὁ ἄνθρωπος.

Ναί, τὸ καταλαβαίνω. Μά, γιὰ πές μου, γιατί τότε πού ἔπραττε τὴν ἁμαρτία δὲν ντρεπόταν; Πράττει τὴν ἁμαρτία καὶ δὲν ντρέπεται, καὶ ντρέπεται νὰ πεῖ τὰ λόγια τῆς μετάνοιας; Δὲν εἶναι παρὰ ἔργο τῆς κακίας τοῦ διαβόλου αὐτό. Αὐτὸς εἶναι ποὺ τὴ στιγμὴ τῆς ἁμαρτίας ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπο νὰ αἰσθανθεῖ ντροπή, καὶ τὸν ἀφήνει ἔτσι ἐκτεθειμένο ἀπέναντι στὴν ἁμαρτία· γιατί γνωρίζει ὅτι, ἂν νιώσει ὁ ἄνθρωπος ντροπή, θὰ φύγει μακριὰ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Τὴ στιγμὴ πάλι τῆς μετάνοιας κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ αἰσθάνεται ντροπὴ· γιατί γνωρίζει ὅτι αὐτὸς ποὺ αἰσθάνεται ντροπή, δὲν φθάνει στὴ μετάνοια. Διπλὸ εἶναι τὸ κακὸ ποὺ κάνει: Ἕλκει στὴν ἁμαρτία, ἀπὸ τὴ μιά, καὶ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴ μετάνοια, ἀπ' τὴν ἄλλη. Γιατί νὰ ντρέπεσαι λοιπόν; Δὲν ἐνίωθες ντροπὴ τότε ποὺ ἔπραττες τὴν ἁμαρτία καὶ νιώθεις τώρα ποὺ ἔρχεσαι νὰ βάλεις φάρμακο ἐπάνω στὴν πληγή. Τώρα πού ἀπαλλάσσεσαι ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, τώρα

ντρέπεσαι; Ὄφειλες τότε νὰ αἰσθάνεσαι ντροπὴ· ἔπρεπε τότε νὰ ντρεπόσουν· τότε, ὅταν ἔπραττες τὴν ἁμαρτία. Ἁμαρτωλὸς γινόσουν καὶ δὲν ἐνίωθες ντροπή, γίνεσαι δίκαιος καὶ ντρέπεσαι;

«Λέγε τὶς ἁμαρτίες σου σὺ πρῶτος, γιὰ νὰ γίνεις δίκαιος». Ὢ μέγεθος φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου! Δὲν εἶπε «Λέγε τὶς ἀνομίες σου σὺ πρῶτος, γιὰ νὰ μὴν τιμωρηθεῖς», ἀλλὰ «Λέγε τὶς ἀνομίες σου σὺ πρῶτος, γιὰ νὰ γίνεις δίκαιος». Δὲν ἔφθανε πού δὲν τὸν τιμωρεῖς, τὸν κάνεις δίκαιο κι ἀπὸ πάνω; Ναί, καὶ πολὺ δίκαιο μάλιστα. Πρόσεξε ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ λόγια! Λέει: Τὸν κάνω δίκαιο αὐτὸν ποὺ θὰ μετανοήσει. Θέλεις νὰ μάθεις καὶ σὲ ποιὰ περίπτωση τὸ ἔκανε αὐτό; Τότε μὲ τὸν ληστή. Μὲ τὸ νὰ πεῖ ὁ ληστὴς στὸν σύντροφό του ἁπλῶς καὶ μόνο ἐκεῖνα τὰ γνωστά μας λόγια! «Μὰ οὔτε τὸν Θεὸ δὲν φοβᾶσαι ἐσύ; Κι ἐμεῖς δίκαια βέβαια· ἔχουμε μία τιμωρία ὅπως μᾶς ἀξίζει, γιὰ ὅλα ὅσα κάναμε» · τὴν ἴδια ἐκείνη τὴ στιγμὴ τοῦ λέει ὁ Σωτήρας: «Σήμερα κιόλας μαζί μου θὰ εἶσαι στὸν παράδεισο». Δὲν τοῦ εἶπε: «σὲ ἀπαλλάσσω ἀπὸ τὴν κόλαση κι ἀπὸ τὴν τιμωρία», ἀλλὰ τὸν βάζει στὸν παράδεισο, ἀφοῦ τὸν κάνει δίκαιο».

23. ΟΙ ΑΝΑΙΔΕΙΣ ΘΑ ΝΤΡΟΠΙΑΣΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΕΞ ΑΙΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΙΔΕΙΑΣ ΤΟΥΣ.

Γράφει ὁ ὅσιος Νήφων στὸ ὅραμά του γιὰ τὴν Μέλλουσα Κρίση: «(Μιλάει ὁ Κύριος:) Ἦρθα κι ἔρχομαι. Ὅποιος ἔχει τὴ δύναμη ἂς μὲ ἀντιμετωπίσει. Ἀλλὰ οὐαὶ κι ἀλλοίμονο σ' αὐτὸν ποὺ ὄντας ἁμαρτωλὸς θὰ πέσει στὰ χέρια μου! Γιατί καθένας θὰ ἐμφανισθεῖ ἐνώπιόν μου γυμνὸς καὶ τετραχηλισμένος. Ποῦ θὰ τολμήσει νὰ φανερωθεῖ τότε ἡ ἀναίδεια τῶν ἁμαρτωλῶν; Πῶς θ' ἀντικρίσουν τὸ πρόσωπό μου; Ποῦ θὰ βάλουν τὴ ντροπή τους; Θὰ καταισχυνθοῦν μπροστὰ στὶς ἄχραντες Δυνάμεις μου».

24. Η ΑΓΑΠΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΚΗ ΣΥΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΔΩ.

Λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σύρος: «Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπὸ τὴ φύση της θερμή. Καὶ ὅταν πέσει σὲ κάποιον μὲ ὑπερβολή, κάνει ἐκείνη τὴν ψυχὴ ἐκστατική. Γι΄ αὐτὸ καὶ ἡ καρδιὰ ἐκείνου ποὺ τὴν αἰσθάνθηκε δὲν μπορεῖ νὰ τὴ δεχθεῖ μέσα του καὶ νὰ τὴν ἀντέξει, ἀλλὰ ἀνάλογα μὲ τὴν ποιότητα ποὺ τὸν ἐπισκίασε, φαίνεται ἀπάνω του μία ἀσυνήθιστη ἀλλοίωση. Καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ αἰσθητὰ σημεῖα αὐτῆς τῆς ἀλλοίωσης: Τὸ πρόσωπό τοῦ ἀνθρώπου γίνεται κόκκινο σὰν τὴ φωτιὰ καὶ χαρούμενο, καὶ τὸ σῶμα του θερμαίνεται. Φεύγει ἀπ΄ αὐτὸν ὁ φόβος καὶ ἡ συστολὴ («αἰδώς»), καὶ γίνεται ἐκστατικός. Καὶ ἡ δύναμη πού συμμαζεύει τὸν νοῦ χάνεται, καὶ ἔρχεται σὲ κατάσταση ἐξωλογικὴ («ἔκφρων»). Τὸν φοβερὸ θάνατο γιὰ χαρὰ τὸν περνάει καὶ ποτὲ του ὁ νοῦς του δὲ σταματάει νὰ βλέπει καὶ νὰ στοχάζεται τὰ οὐράνια.»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: «Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀναίδεια διὰ πρεσβειῶν τῆς Παναχράντου Αὐτοῦ Μητρὸς καὶ πάντων Του τῶν Ἁγίων. Ἀμήν!

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ!

Ἱερομόναχος Σάββας Ἁγιορείτης

(Πηγή: hristospanagia1.wordpress.com)

ΣΧΕΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Το ένδυμα της ντροπής (Αρχιμ. Αθηναγόρας Καραμαντζάνης)